

ใบความรู้ที่ ๔ เรื่อง เพลงพื้นบ้าน
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๙ เรื่อง สุขสันต์เพลงกล่อมเด็ก
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง สนุกสนานเพลงพื้นบ้านไทย
รายวิชาภาษาไทย รหัสวิชา ท๑๓๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓

เพลงพื้นบ้าน

เพลงพื้นบ้าน คือ เพลงของชาวบ้านที่จดจำสืบทอดกันมาแบบปากเปล่า ใช้ร้องเล่น เพื่อความสนุกสนานรื่นเริง ใช้คำที่ง่าย ๆ เน้นเสียงสัมผัสและจังหวะการร้องเป็นสำคัญ ใช้เครื่องประกอบจังหวะง่าย ๆ ที่สำคัญต้องมีเสียงร้องรับของลูกคู่ทำให้เกิดความสนุกสนานมากขึ้น

ประเภทของเพลงพื้นบ้าน

เพลงพื้นบ้านภาคกลาง เป็นเพลงที่หนุ่มสาวใช้ร้องโต้ตอบกัน มีคนร้องนำ เพลงฝ่ายชายและฝ่ายหญิง ส่วนคนอื่นๆ เป็นลูกคู่ร้องรับ ให้จังหวะด้วยการปรบมือ เช่น เพลงเรือ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงต้นกำ เพลงพวงมาลัย เพลงระบำ เพลงเหย่อย เพลงแห่นาค เพลงลำตัด เพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลงขอทาน เพลงสำหรับเด็ก

แหล่งภาพจาก หนังสือแบบเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เล่ม ๑
ของกระทรวงศึกษาธิการ

เพลงพื้นบ้านภาคเหนือ ผูกพันอยู่กับชีวิตของชาวบ้านตั้งแต่เด็กไปจนถึงผู้ใหญ่ เพลงที่ยังร้องเล่นมี ๓ ประเภท ๑) เพลงสำหรับเด็ก มีเพลงกล่อมเด็ก และ เพลงร้องเล่น ๒) จ้อย เป็นเพลงที่ชายหนุ่มใช้ร้องเกี้ยวสาวในตอนกลางคืน และ ๓) ซอ เป็นเพลงที่ชายและหญิงร้องโต้ตอบกัน หรือร้องเป็นเรื่องนิทาน

แหล่งภาพจาก หนังสือสารานุกรมสำหรับเยาวชน เล่มที่ ๓๔ เรื่องที่ ๒ เพลงพื้นบ้าน
ของมูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน

เพลงพื้นบ้านภาคอีสาน แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม คือ ๑) เพลงพื้นบ้านกลุ่มวัฒนธรรมไทย-ลาว ร้องเพลงหมอลำ ๒) เพลงพื้นบ้านกลุ่มวัฒนธรรมเขมร-ส่วย ร้องเพลงเจรียง เป็นภาษาเขมร และ ๓) เพลงพื้นบ้านกลุ่มวัฒนธรรมไทยโคราช ร้องเพลงโคราช

แหล่งภาพจาก สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดกาฬสินธุ์

เพลงพื้นบ้านภาคใต้ มีจำนวนไม่มากนัก เช่น **เพลงเรือ** เล่นในงานชักพระหรือแห่พระ ชายและหญิงร้องโต้ตอบกันในเรือ **เพลงบอก** เป็นเพลงที่เล่นในเทศกาลสงกรานต์ เดินไปร้องตามบ้านเพื่ออวยพรปีใหม่และยกย่องเจ้าของบ้าน **เพลงร้องเรือหรือเพลงขาน้อง** เป็นเพลงกล่อมเด็กให้นอน เนื้อเพลงร้องขึ้นต้นว่า “ฮาเอ้อ” และลงท้ายวรรคแรกว่า “เหอ”

แหล่งภาพจาก หนังสือสารานุกรมสำหรับเยาวชน เล่มที่ ๓๔ เรื่องที่ ๒ เพลงพื้นบ้าน
ของมูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน

ลักษณะของเพลงพื้นบ้าน

๑. สืบทอดจากปากสู่ปากอาศัยการฟังและจำ ไม่มีการจดบันทึก
๒. เป็นเพลงที่ไม่มีต้นกำเนิดที่แน่นอน เนื้อร้องใช้คำ สำนวนโวหาร และความเปรียบง่าย ๆ ทำนอง จำนวนคำ และสัมผัสไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ให้ความสำคัญกับเสียง และจังหวะการร้องมากกว่า
๓. ใช้การปรบมือหรือมีเครื่องประกอบจังหวะง่าย ๆ ได้แก่ กรับ ฉิ่ง กลอง บางครั้งก็ไม่ได้ใช้เครื่องดนตรีชนิดใดเลย นอกจากเสียงเอื้อน

คุณค่าของเพลงพื้นบ้าน

- ๑ ให้ความสนุกสนานก่อให้เกิดความรักและความสามัคคีกัน
- ๒ สะท้อนวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นนั้น
- ๓ การฝึกร้องและเรียนรู้เพลงพื้นบ้าน ยังเป็นการช่วยให้ผู้ร้องมี มีไหวพริบ ปฏิภาณดีในการแก้ปัญหาในการโต้ตอบเพลง